

บทความวิจัย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิ
ในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น
ในอำเภอแห่งหนึ่งของภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย
Opinions Regarding Knowledge, Belief and Rights to Used
Emergency Contraceptive Pills among Adolescents in a
District, the Lower Southern Part of Thailand

วารางคณา ชัชเวช¹ ชูดานัท ไขว้เพชร^{2*} ศศิกันต์ กาละ³
Warangkana Chachawet¹ Chudanut Khoonphet^{2*} Sasikarn Kala³

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
²อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
³รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา
^{2*}Corresponding author: chudanut.k@psu.ac.th

*ผู้รับผิดชอบหลัก: chudanut.k@psu.ac.th

*Corresponding author: chudanut.k@psu.ac.th

Received 14 June 2023 • Revised 15 September 2023 • Accepted 25 September 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น
วิธีการ: การวิจัยเชิงสำรวจ ในวัยรุ่นอายุ 12-19 ปี ที่ศึกษาในโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยในอำเภอแห่งหนึ่งของ
ภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย จำนวน 400 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น
เกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน **ผลการศึกษา:** ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อและสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด
ฉุกเฉินของวัยรุ่น ประกอบด้วย 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ วัยรุ่นเห็นด้วยว่าตนเองควรมีความรู้ (ร้อยละ 88) และควรรู้
วิธีใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างถูกต้อง (ร้อยละ 85.25) ซึ่งวัยรุ่นต้องการขอคำปรึกษาจากบิดามารดา (ร้อยละ 80.50)
แต่คิดว่าบิดามารดาไม่มีความรู้ (ร้อยละ 45.75) 2) ด้านความเชื่อ วัยรุ่นเห็นด้วยกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นเรื่อง
ปกติ (ร้อยละ 62) แต่ไม่กล้าไปซื้อด้วยตนเอง (ร้อยละ 76.50) คิดว่าการเข้าถึงยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินได้ง่ายเป็นสาเหตุ
ให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันถี่ขึ้น (ร้อยละ 71.75) และหากวัยรุ่นมีความรู้จะไม่กล้าใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินบ่อย ๆ
(ร้อยละ 71.25) 3) ด้านสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน วัยรุ่นเห็นด้วยว่าวัยรุ่นหญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่
ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (ร้อยละ 77.50) ควรมียาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินติดตัวไว้เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

(ร้อยละ 77.50) และควรได้รับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์เมื่อมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เต็มใจ (ร้อยละ 84.50)
สรุป: ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขในการจัดการบริการเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินที่เหมาะสมกับวัยรุ่น

คำสำคัญ: ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้; ความเชื่อ; สิทธิ; ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน; วัยรุ่น

Abstract

Objective: To examine the opinions regarding knowledge, belief and rights to used emergency contraceptive pills among adolescents **Methods:** This is a survey research of adolescents aged 12-19 years studying at school, college or university in a district in lower southern part of Thailand. Four hundred participants were recruited through stratified random sampling. The opinions regarding knowledge, belief and rights to used emergency contraceptive pills of adolescents' questionnaire was used for data collection. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. **Results:** The opinions regarding knowledge, belief and rights to used emergency contraceptive pills of adolescents comprised 3 domains 1) Opinions regarding Knowledge: The adolescents agreed that they should have knowledge (88%) and know how to use emergency contraceptive pills correctly (85.25%). They wanted to ask advice from their parents (80.50%), but thought that their parents had no knowledge (45.75%). 2) Belief: the adolescents agreed to use emergency contraceptive pills as normal (62%), but did not dare to buy for themselves (76.50%). They thought that easy access to emergency contraceptive pills caused adolescents to have more frequent unprotected sexual intercourse (71.75%). If the adolescents had knowledge, they would not dare to use emergency contraceptive pills frequently (71.25%). 3) Rights to used emergency contraceptive pills: adolescents agreed that adolescent girls should have the right to decide to use or not use the emergency contraceptive pill (77.50%), should have emergency contraceptive pills with them to prevent unwanted pregnancy (77.50%), and should receive emergency contraceptive pills to prevent pregnancy when having unwanted sexual intercourse (84.50%). **Conclusion:** These findings can be used by health care provider to appropriately manage the emergency contraceptive pills service for adolescents.

Keywords: opinions regarding knowledge; belief; rights; emergency contraceptive pills; adolescents

ความสำคัญของปัญหา

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ของทั่วโลกเกิดขึ้นประมาณ 21 ล้านคนต่อปี¹ หรือพบวัยรุ่นประมาณร้อยละ 14 ที่คลอดบุตรก่อนอายุ 18 ปี โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา² รวมถึงประเทศไทยที่ถูกจัดให้เป็นประเทศหนึ่งของโลกที่มีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูง จากสถิติในปี 2564 ประเทศไทยพบการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี ร้อยละ 24.40 และอายุ 10-14 ปี ร้อยละ 0.9³ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ ร้อยละ 65.60 วัยรุ่นกลุ่มนี้มักตัดสินใจทำแท้ง โดยอัตราการทำแท้งของวัยรุ่นหญิงอายุน้อยกว่า 20 สูงถึงร้อยละ 18.70 ซึ่งการทำแท้งส่งผลให้เกิด

ภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง ได้แก่ ช็อกจากการสูญเสียเลือด ร้อยละ 23.10 ตกเลือดและต้องได้รับเลือด ร้อยละ 38.50 และติดเชื้อในกระแสเลือด ร้อยละ 23.10⁴ สาเหตุของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เกิดจากไม่ได้คุมกำเนิด จากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ตั้งใจ⁵ ไม่รู้จักวิธีการคุมกำเนิด กังวลถึงผลข้างเคียงของยาคุมกำเนิด⁶ หรือการที่มีความคิดว่าการใช้ถุงยางอนามัยจะทำให้ความรู้สึกในการมีเพศสัมพันธ์ไม่เป็นธรรมชาติ⁷ นอกจากนี้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่สม่ำเสมอ ใช้ไม่ถูกวิธี หรือ เข้าใจผิดว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกทำให้มีโอกาสนในการตั้งครรภ์น้อยกว่าการมีเพศสัมพันธ์ในครั้งต่อมา หรือการหลั่งนอกเป็นการคุมกำเนิดที่ได้ผลเท่า ๆ

กับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด^๑ แม้ในปัจจุบันจะมีการรณรงค์ให้ความรู้ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุมกำเนิด เช่น การใช้ถุงยางอนามัย การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดทั่วไป ให้กับกลุ่มวัยรุ่น รวมถึงมีการจัดตั้งคลินิกให้บริการสำหรับวัยรุ่นโดยเฉพาะ ทำให้วัยรุ่นมีสิทธิในการเข้าถึงการบริการคุมกำเนิดมากขึ้น แต่วัยรุ่นส่วนใหญ่ยังไม่กล้าเข้ารับบริการคุมกำเนิด รวมทั้งแหล่งให้บริการทางสาธารณสุขไม่สามารถบริการคุมกำเนิดได้หลากหลายและไม่สอดคล้องกับความต้องการของวัยรุ่น นอกจากนี้วัยรุ่นยังเชื่อว่า เมื่อเข้ารับบริการคุมกำเนิดจะถูกมองว่าเป็นคนไม่ดี^{๑๐} หรือถูกตัดสินโดยผู้จำหน่ายหรือผู้ให้บริการ ทำให้เกิดความอับอาย^{๑๑} วัยรุ่นส่วนใหญ่จึงไม่สามารถเข้าถึงบริการวิธีการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพ ทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลและบริการการคุมกำเนิดไม่ทั่วถึง และเกิดความล้มเหลวของการคุมกำเนิด^๑

ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (emergency contraceptive pills: ECPs) เป็นวิธีการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพสำหรับป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์^{๑๒} องค์การอนามัยโลกได้รับรองถึงความปลอดภัยในการใช้และมีค่าใช้จ่ายแพร่หลายไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนิดที่มีฮอร์โมนโปรเจสตินตัวเดียว (ECPs with levonorgestrel: LNG) ที่สามารถลดความเสี่ยงในการเกิดการตั้งครรภ์ได้ถึงร้อยละ 97.90-98.80 เมื่อรับประทานยาภายใน 120 ชั่วโมงหลังการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกัน หรือการคุมกำเนิดที่ใช้อุปกรณ์หรือถูกข่มขืนเป็นต้น^{๑๓} ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างแพร่หลายเพราะไม่ต้องกินประจำหาซื้อได้ง่าย ทั้งจากรายขายยาทั่วไป ทางอินเทอร์เน็ตและสามารถหาข้อมูลจากสื่อออนไลน์ได้ง่ายเช่นกัน กลุ่มลูกค้าหลักที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน คือ กลุ่มวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกัน^{๑๔} จากข้อมูลเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์ในปัจจุบัน พบว่าวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์เร็วขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน โดยขาดพิจารณา กล่าวคือ วัยรุ่นมักใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินโดยไม่พิจารณาถึงข้อบ่งชี้ ผลข้างเคียง และประสิทธิภาพของยา^{๑๕} เนื่องจากอาจขาดความรู้ หรือมีความเชื่อที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ซึ่งหากใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินไม่ถูกวิธีอาจเกิดความล้มเหลวและผลข้างเคียงจากการใช้ยา เช่น คลื่นไส้ อาเจียน ประจำเดือนผิดปกติ เป็นต้น รวมถึงการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้วัยรุ่นหญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจใช้วิธีคุมกำเนิดด้วยตนเอง โดยเฉพาะการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์^{๑๓}

จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่นเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญต่อการวางแผนการให้บริการเรื่องยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เพื่อลดปัญหาที่สำคัญของประเทศ คือ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในวัยรุ่นในอำเภอแห่งหนึ่งของภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งเป็นแหล่งรวมของสถาบันการศึกษาทุกระดับ ประกอบกับมีสภาพเป็นสังคมเมือง มีสถานบันเทิง ศูนย์การค้า สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จำนวนมากที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ และการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ผลการศึกษาครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการให้ความรู้ การจัดบริการเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินแก่วัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลและสิทธิในการเข้ารับบริการ ส่งผลต่อการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์

คำถามการวิจัย

วัยรุ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น

รูปแบบการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น กล่าวคือ ความรู้ เป็นความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน โดยไม่ได้พิจารณาถึงข้อบ่งชี้ ผลข้างเคียง และประสิทธิภาพของยา^{๑๕} ส่วนความเชื่อ คือทัศนคติต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่ยังไม่กล้าเข้ารับบริการคุมกำเนิด^๑ เนื่องจากเชื่อว่า เมื่อเข้ารับบริการจะถูกมองจากผู้ให้บริการว่าเป็นคนไม่ดี^{๑๐} และถูกตัดสินจากผู้ให้บริการทำให้เกิดความอับอาย^{๑๑} และสิทธิ คือ ความสามารถในการตัดสินใจใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีให้บริการยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

อย่างแพร่หลาย แต่มีการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเพียงบางกลุ่ม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการตัดสินใจเลือกของวัยรุ่น หากวัยรุ่นมีความรู้ที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดีต่อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน รวมถึงมีสิทธิในการตัดสินใจเลือกใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินด้วยตนเอง จะช่วยให้ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินได้อย่างถูกต้อง ปลอดภัย และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันการตั้งครรภ์ กล่าวคือวัยรุ่นหญิงสามารถดูแลตนเองขณะใช้ยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวัยรุ่นชายสามารถร่วมในการดูแลผู้หญิงที่ต้องใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ไม่ให้ผู้หญิงรับภาระในการป้องกันการตั้งครรภ์แต่เพียงผู้เดียว

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อและสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นวัยรุ่น อายุไม่เกิน 19 ปี ที่ศึกษาอยู่ในชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 1-3 หรือปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยที่สังกัดภาครัฐบาลและเอกชน ที่ตั้งอยู่ในอำเภอแห่งหนึ่ง ในภาคใต้ตอนล่าง รวมทั้งหมด 48,462 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณของ Yamane¹⁶ โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ .05 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 คน และเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10 เพื่อป้องกันในกรณีที่ได้รับข้อมูลกลับคืนไม่ครบถ้วน รวมกลุ่มตัวอย่าง 437 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling)¹⁷ โดยมีขั้นตอนดังนี้

แบ่งชั้นที่ 1 ตามประเภทของสถานศึกษา ซึ่งมี 6 ประเภท ได้แก่ โรงเรียนมัธยมของรัฐบาล โรงเรียนมัธยมของเอกชน วิทยาลัยของรัฐบาล วิทยาลัยของเอกชน มหาวิทยาลัยของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยของเอกชน แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับฉลากเลือกโรงเรียน/วิทยาลัยตัวอย่างในแต่ละประเภท ประเภทละ 2 แห่ง และมหาวิทยาลัยประเภทละ 1 แห่ง โดยไม่จับฉลาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยแต่ละประเภทมี 1 แห่ง รวมแล้วมีโรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ 10 แห่ง จากสถานศึกษาที่มีทั้งหมด 31 แห่ง แล้วคำนวณจำนวนนักเรียน/นักศึกษาในแต่ละแห่งที่เข้าร่วมในการวิจัยตามสัดส่วน

แบ่งชั้นที่ 2 ตามระดับชั้นเรียน ได้แก่ มัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1, 2 และ 3 รวมถึงชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัย แล้วสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากเลือกห้องเรียนในแต่ละระดับชั้นมา 1 ห้องเรียน แล้วคำนวณจำนวนนักเรียนในแต่ละระดับชั้นตามสัดส่วน รวมทั้งคำนวณจำนวนนักศึกษาในแต่ละคณะตามสัดส่วน จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากแบบไม่แทนที่จากแต่ละห้องเรียน/คณะ อย่างไรก็ตามแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วน มีจำนวน 400 ฉบับ (ร้อยละ 91.53) ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ 400 คน

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัสหนังสือรับรอง NREC 2016_016 ลงวันที่ 3 มิถุนายน 2559 และได้รับอนุญาตจากผู้บริหารของสถานศึกษาทุกแห่งก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีการอธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบถึงสิทธิในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างสามารถแจ้งขอออกจากการศึกษาได้ก่อนการดำเนินการวิจัยจะสิ้นสุดลง โดยการกระทำดังกล่าวไม่มีผลใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลทุกอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และนำมาใช้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลที่ได้ในภาพรวม ไม่มีการเขียนชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามและให้ปิดผนึกเป็นชุด ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นส่วนตัว ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ได้มอบแบบสอบถามและเอกสารพิทักษ์สิทธิ์เพื่อขออนุญาตจากผู้ปกครองอย่างเป็นทางการก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูล หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัย ข้อมูลเหล่านี้จะถูกทำลายภายใน 3 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุมัติหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถาบันการศึกษาที่กำหนด
2. ผู้วิจัยนำหนังสือที่ได้รับไปเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ พร้อมทั้งแบบสอบถามทั้งหมด และใบพิทักษ์สิทธิ์ เพื่อประกอบการพิจารณาในการ

ขออนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูล

3. เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมืออาจารย์ประจำชั้นเพื่อขออนุญาตเข้าพบนักเรียน/นักศึกษา

4. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์อธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ์

5. หลังจากที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งแบบสอบถามคืนกลับที่อาจารย์ประจำชั้น และผู้วิจัยมารับแบบสอบถามทั้งหมดที่อาจารย์ประจำชั้น รวมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์และครบถ้วนขอแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนธันวาคม 2560 - มีนาคม 2561

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และประสบการณ์เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ประกอบด้วย ด้านความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่นและบิดามารดา ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ได้แก่ ความเชื่อในการใช้และซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดของวัยรุ่น และด้านสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ได้แก่ สิทธิในการตัดสินใจของวัยรุ่นที่จะใช้ และมียาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินติดตัว จำนวน 16 ข้อ เป็นข้อคำถามให้เลือกตอบ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือด้วยการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบรายละเอียดของข้อคำถามทุกข้อ และภาษาที่ใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลด้านสูตินรีเวช 2 ท่าน และเภสัชกรที่มีความเชี่ยวชาญด้านยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน 1 ท่าน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. การหาความเที่ยง (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่นไปทดลองใช้กับผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด ที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แล้วนำผลที่ได้มาหาความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20) ได้เท่ากับ .82

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล และประสบการณ์เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.25 เพศชายร้อยละ 48.75 อายุอยู่ในช่วง 12-19 ปี อายุเฉลี่ย 16.8 ปี (SD = 1.38) ส่วนใหญ่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 86.25 ส่วนใหญ่เคยได้ยินเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ร้อยละ 91 และเคยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (วัยรุ่นหญิงและคู่ของวัยรุ่นชาย) ร้อยละ 4.75 โดยรู้จักยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจากโรงเรียน ร้อยละ 34.25 รองลงมาคือได้รับข้อมูลจากผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข ร้อยละ 23.50 แหล่งข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินมากที่สุด คือ ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข (ร้อยละ 66) หากต้องซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินส่วนใหญ่มีความรู้สึกในด้านลบ เช่น อับอาย กลัว วิตกกังวล รู้สึกผิด ร้อยละ 60.50 และหากต้องใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจะกังวลเกี่ยวกับผลข้างเคียงร้อยละ 35.50 กังวลว่าอาจจะไม่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ร้อยละ 32 อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 28 รู้สึกปลอดภัยจากการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าทั้งผู้หญิงและผู้ชายควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ร้อยละ 61.50 (ตาราง 1)

ตาราง 1 จำนวน ร้อยละจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (N = 400)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	205	51.25
ชาย	195	48.75
อายุ (ปี) Min = 12, Max = 19, Mean = 16.8, SD = 1.38		
ประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์		
ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์	345	86.25
เคยมีเพศสัมพันธ์	55	13.75
ประสบการณ์เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน		
ได้ยินเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	364	91.00
เคยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	19	4.75
ไม่เคยได้ยินเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	17	4.25
แหล่งที่ทำให้รู้จักยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินมากที่สุด		
โรงเรียน	137	34.25
ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข	94	23.50
อินเทอร์เน็ต	46	11.50
เพื่อน	39	9.75
แผ่นพับเกี่ยวกับเพศศึกษา	34	8.50
ผู้ปกครอง	19	4.75
อื่น ๆ	19	4.75
คู่มือหรือแฟน	7	1.75
นิตยสาร	5	1.25
อื่น ๆ ^a	19	4.75
แหล่งข้อมูลที่เหมาะสมที่สุดในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน		
ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข	264	66.00
อินเทอร์เน็ต	30	7.50
โรงเรียน	28	7.00
ผู้ปกครอง	28	7.00
แผ่นพับเกี่ยวกับเพศศึกษา	16	4.00
เพื่อน	14	3.50
คู่มือหรือแฟน	6	1.50
นิตยสาร	2	.50
อื่น ๆ ^b	12	3.00
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมากที่สุดหากต้องซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน		
ปลอดภัย	142	35.50
วิตกกังวล	114	28.50
อับอาย	78	19.50
กลัว	34	8.50
ผิด	16	4.00
อื่น ๆ ^c	16	4.00
ความรู้สึกที่เกิดขึ้นมากที่สุดหากต้องใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน		
กังวลเกี่ยวกับผลข้างเคียง	142	35.50
กังวลว่าอาจจะไม่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้	128	32.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปลอดภัยจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	112	28.00
กังวลเรื่องค่าใช้จ่าย	14	3.50
อื่น ๆ ^d	4	1.00
ผู้ที่ควรรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินมากที่สุด		
ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย	246	61.50
ผู้หญิง	94	23.50
ผู้ชาย	60	15.00

a, b = ญาติใกล้ชิด เพื่อนบ้าน โทรทัศน์ วิทยุ, c = ไม่สบายใจ เสียใจ ลังเล เคร้า, d = กังวลเมื่อต้องเข้าไปซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิด ได้แก่ ความคิดเห็นด้านความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน และด้านสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (ตาราง 2)

ความคิดเห็นด้านความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

จากการศึกษา พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าตนเองควรมีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (ร้อยละ 88) และควรรู้วิธีใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้เมื่อจำเป็น (ร้อยละ 85.25) อย่างไรก็ตาม มีวัยรุ่นเห็นด้วยว่าวัยรุ่นหญิงมีความรู้เรื่องยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินน้อยกว่าวัยรุ่นชาย (ร้อยละ 56) ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.50) ต้องการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจากบิดามารดา แต่เกือบครึ่งคิดว่าบิดามารดาไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (ร้อยละ 45.75)

ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

วัยรุ่นเห็นด้วยว่าการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ (ร้อยละ 62) แต่วัยรุ่นไม่กล้าที่จะไปซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินด้วยตนเอง (ร้อยละ 76.50) หากวัยรุ่นสามารถซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินได้ง่าย จะเป็นสาเหตุทำให้

เกิดการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันถี่ขึ้น (ร้อยละ 71.75) และมีวัยรุ่นที่เห็นด้วย (ร้อยละ 47.50) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 52.50) จำนวนที่ใกล้เคียงกัน เกี่ยวกับวัยรุ่นหญิงที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นคนที่รักอิสระ ซึ่งถ้าวัยรุ่นมีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจะทำให้ไม่กล้าใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินบ่อย ๆ (ร้อยละ 71.25) นอกจากนี้วัยรุ่นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันที่เห็นด้วย (ร้อยละ 55.25) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 44.75) ว่าการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นการผิดศีลธรรม เพราะเป็นการทำแท้ง และวัยรุ่นจำนวนเกินครึ่ง (ร้อยละ 63) ที่เห็นด้วยกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นการผิดศีลธรรม เพราะทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันถี่ขึ้น

สิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

วัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าวัยรุ่นหญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (ร้อยละ 77.50) และวัยรุ่นหญิงควรมียาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินติดตัวไว้สำหรับป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (ร้อยละ 77.50) รวมทั้งวัยรุ่นหญิงที่มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เต็มใจควรได้รับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในการป้องกันการตั้งครรภ์ (ร้อยละ 84.50) อย่างไรก็ตาม มีวัยรุ่นจำนวนใกล้เคียงกันที่เห็นด้วย (ร้อยละ 49) และไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 51) ที่วัยรุ่นชายควรเป็นผู้ตัดสินใจเลือกใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

ตาราง 2 จำนวน ร้อยละ จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน (N = 400)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นด้านความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน				
1. วัยรุ่นควรมีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	352	88.00	48	12.00
2. วัยรุ่นควรรู้วิธีใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้เมื่อจำเป็น	341	85.25	59	14.75
3. วัยรุ่นหญิงมีความรู้เรื่องยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินน้อยกว่าวัยรุ่นชาย	224	56.00	176	44.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. วัยรุ่นต้องการขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน จากบิดามารดา	322	80.50	76	19.00
5. วัยรุ่นคิดว่าบิดามารดาไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	183	45.75	213	53.25
ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน				
6. การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในวัยรุ่นถือเป็นเรื่องปกติ	248	62.00	152	38.00
7. วัยรุ่นไม่กล้าที่จะไปซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินด้วยตนเอง	306	76.50	94	23.50
8. การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินได้อย่างง่ายดายเป็นสาเหตุทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่มีการป้องกันที่ขึ้น	287	71.75	113	28.25
9. วัยรุ่นหญิงที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นคนที่รักอิสระ	190	47.50	210	52.50
10. เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจะทำให้ไม่กล้าใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินบ่อย ๆ	285	71.25	115	28.75
11. การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นการผิดศีลธรรม เพราะเป็นการทำแท้ง	221	55.25	179	44.75
12. การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นการผิดศีลธรรม เพราะทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันที่ขึ้น	252	63.00	148	37.00
สิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน				
13. วัยรุ่นหญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	310	77.50	90	22.50
14. วัยรุ่นหญิงควรมียาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินติดตัวไว้สำหรับป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	310	77.50	90	22.50
15. วัยรุ่นชายควรเป็นผู้ตัดสินใจเลือกใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน	196	49.00	204	51.00
16. วัยรุ่นหญิงที่มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เต็มใจควรได้รับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในการป้องกันการตั้งครรภ์	338	84.50	62	15.50

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ตนเองควรมีความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ควรรู้จักวิธีใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างถูกต้องและสามารถนำไปใช้เมื่อจำเป็น ซึ่งวัยรุ่นส่วนใหญ่เคยได้ยินเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินมาก่อน โดยได้ยินมาจากหลากหลายแหล่ง เช่น โรงเรียน ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข แพ้นพับเกี่ยวกับเพศศึกษา อินเทอร์เน็ต นิตยสาร เพื่อน คู่รักหรือแฟน และผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาที่ผ่านมา^{18,19} และผลการศึกษาที่พบว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจากโรงเรียน อาจเป็นผลมาจากนโยบายป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย ที่กำหนดให้สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการคุมกำเนิดในหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียน รวมถึงจัดให้มีการบริการและการเข้าถึงข้อมูลด้านการคุมกำเนิดที่ง่ายขึ้น²⁰ อย่างไรก็ตามวัยรุ่นยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เพียงพอเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า วัยรุ่นเกินครึ่งกังวลกับผลข้างเคียงของยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน และกังวลว่าอาจจะไม่สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ความกังวลดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุทำให้วัยรุ่นไม่กล้าใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ถึงแม้ว่าจะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกันก็ตาม และนำไปสู่การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่า วัยรุ่นมีความรู้ในการคุมกำเนิดโดยใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินไม่ถูกต้อง^{9,11,14} โดยวัยรุ่นมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาจากการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน และส่วนใหญ่เข้าใจผิดเกี่ยวกับผลกระทบของยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินต่อภาวะเจริญพันธุ์ในอนาคต^{19,21}

การมีความรู้ที่ไม่เพียงพอและไม่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น ส่วนหนึ่งอาจสะท้อนว่าวัยรุ่นมีความเชื่อในบางส่วนที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เช่น วัยรุ่นเกินครึ่งคิดว่าการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นการผิดศีลธรรม เพราะเป็นการทำแท้ง ซึ่งสอดคล้อง

กับการศึกษาที่ผ่านมา¹¹ นอกจากนี้ วัยรุ่นกลัวถูกมองในแง่ลบ หากต้องใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน กล่าวคือวัยรุ่นเป็นวัยที่สังคมกำหนดบรรทัดฐานหรือคาดหวังเกี่ยวกับการที่ยังเป็นวัยรุ่น ยังไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ โดยเฉพาะผู้หญิง^{22,23} การใช้หรือการเข้าถึงยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจึงเป็นการสะท้อนถึงการมีเพศสัมพันธ์⁴ ดังนั้นความเชื่อเกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิดในวัยรุ่น ส่งผลต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น เช่น ไม่กล้าไปซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินด้วยตนเอง วิตกกังวล และมีความรู้สึกด้านลบ (อับอาย กลัว วิตกกังวล รู้สึกผิด) ขณะซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เนื่องจากหากไปซื้อยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินจะเป็นการสะท้อนถึงการที่ตนเองเบี่ยงเบนจากกรอบที่สังคมคาดหวัง และวัยรุ่นมักรู้สึกว่าตนเองถูกตัดสินในแง่ลบโดยผู้จำหน่ายและคนใกล้ชิดเมื่อใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน¹¹ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อ และสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เช่น ความเชื่อที่ว่า หากวัยรุ่นสามารถใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินได้ง่าย จะเป็นสาเหตุทำให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ป้องกันถี่ขึ้น หรือวัยรุ่นเกือบครึ่งเชื่อว่าวัยรุ่นหญิงที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินเป็นคนที่ยกย่อง เนื่องจากวัยรุ่นที่ใช้วิธีคุมกำเนิด แสดงว่าเป็นผู้ที่มีเพศสัมพันธ์ ถ้าหากวัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นวัยที่สังคมไม่อนุญาตให้มีเพศสัมพันธ์ จะถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่ดีตามกรอบของสังคม เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสังคมไทยยังคงมองการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในแง่ลบ และลดคุณค่าของวัยรุ่นหญิงที่ใช้วิธีการคุมกำเนิด ความคิดความเชื่อดังกล่าวส่งผลต่อการเกิดการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นได้²⁵ รวมถึงกระทบต่อสิทธิของวัยรุ่นหญิงในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน

อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่วัยรุ่นหญิงควรมีสิทธิในการตัดสินใจที่จะใช้หรือไม่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน และควรมียาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินติดตัวไว้สำหรับป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ รวมทั้งวัยรุ่นหญิงที่มีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เต็มใจควรได้รับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินในการป้องกันการตั้งครรภ์ เนื่องจากวัยรุ่นชายไม่ต้องการใส่ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์และคิดว่าหน้าที่ในการคุมกำเนิดเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ทำให้วัยรุ่นหญิงต้องใช้วิธีคุมกำเนิดที่สะดวก เช่น ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์⁶ รวมทั้งองค์การอนามัยโลก¹³ และสถาบันกุมารเวชศาสตร์แห่งอเมริกา²⁶ เสนอแนะให้รับประทานยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เพื่อลดความเสี่ยงในการตั้งครรภ์หลังการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกัน หรือการคุมกำเนิดที่ใช้อยู่ล้มเหลว

นอกจากนี้ ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนว่า วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน โดยแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมสำหรับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินมากที่สุด คือ ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข (ตาราง 1) ซึ่งสนับสนุนจากการศึกษาที่ผ่านมา ที่พบว่า หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อบ่งชี้ วิธีการใช้และการเข้าถึงยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินอย่างทันที่ทั่วทั้งแก่วัยรุ่น เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์^{11,27} รวมทั้งบิดามารดาเป็นแหล่งที่ปรึกษาที่วัยรุ่นต้องการ แต่ในความคิดเห็นของวัยรุ่นบิดามารดาอาจยังมีความรู้ไม่เพียงพอเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ซึ่งความรู้ของบิดามารดามีผลต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่น²⁸

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเชื่อและสิทธิในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินของวัยรุ่นในจังหวัดแห่งหนึ่งของภาคใต้ตอนล่างของประเทศไทย อาจมีข้อจำกัดในการอ้างอิงได้ถึงประชากรกลุ่มอายุอื่น ๆ รวมถึงประชากรวัยรุ่นในบริบทอื่น ๆ เนื่องจากบริบทที่ศึกษาเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม การดำรงชีวิตจึงมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น

สรุป

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นทั้งชายและหญิงมีความคิดเห็นว่ามีอำนาจที่วัยรุ่นทั้งชายและหญิงต้องมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน เพื่อให้สามารถใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพคือ ไม่มีอาการข้างเคียงที่ไม่พึงประสงค์ และป้องกันการตั้งครรภ์ได้ แหล่งความรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิด คือ ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข รวมถึงบิดามารดา ซึ่งบิดามารดาต้องมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะพยาบาลและผดุงครรภ์ ควรจัดบริการที่มีความเป็นมิตร เข้าถึงง่าย มีความเป็นส่วนตัว ไม่ทำให้สังคมและชุมชนมองวัยรุ่นในแง่ลบทั้งแบบตั้งรับและเชิงรุก รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉิน ได้แก่ วิธีการใช้ ผลข้างเคียง และข้อมูลอย่างรอบด้านเกี่ยวกับยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินแก่วัยรุ่นและบิดามารดา เนื่องจากวัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการขอคำปรึกษาจากบิดามารดา นอกจากนี้ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบ

การให้ความรู้และการบริการยาเม็ดคุมกำเนิดฉุกเฉินแก่วัยรุ่น และผู้ปกครองที่มีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

นักวิจัยทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเขียนบทความ แก่ไข/ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการ

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

การวิจัยในครั้งนี้ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

แหล่งทุนสนับสนุน

กองทุนวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองทุนวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการสนับสนุนทุนวิจัยในการศึกษานี้ และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- World Health Organization. Adolescent pregnancy [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2023 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>
- World Health Organization. Early childbearing [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2022 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://data.unicef.org/topic/child-health/adolescent-health/>
- Bureau of Reproductive Health, Department of Health. Situation of reproductive health in adolescents and young people 2021 [Internet]. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health; 2021 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://rh.anamai.moph.go.th/th/cms-of-1/211184>
- Bureau of Reproductive Health, Department of Health. Abortion surveillance report, Thailand 2020 [Internet]. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health; 2020 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://rh.anamai.moph.go.th/th/surveillance-report/3041#wow-book/>
- Chearnthong P, Saibubpa S. Contraception among teenage pregnancy in Health Region 1. JHEALTH. 2019; 9(2): 52-66. Thai.
- Bureau of Reproductive Health, Department of Health. Teenage pregnancy surveillance report, Thailand 2021 [Internet]. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health; 2021 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://rh.anamai.moph.go.th/th/surveillance-report/3331#wow-book/>
- Tipwareerom W, Hanruncharotorn U, Tongsen A. The attitudes towards barriers of condom use and errors among high school boy students. Nursing J. 2020; 47(4): 242-51. Thai.
- Pojanapotha P, Singhakant S, Kaewpornawan T, et al. Attitudes and sex education associated with sexual behavior in Thai male students in Bangkok. J Public Health. 2017; 47(1): 18-30. Thai.
- Sunvijit S, Borerisuit W, Phranak N, et al. Development of the risk assessment model for adolescent pregnancy, Banthaen District, Chaiyaphum Province. Chaiyaphum Medical J. 2017; 37(3): 25-34. Thai.
- Hfocus. Birth with poor quality, social problems waiting to be solved [Internet]. 2019 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://www.hfocus.org/content/2019/09/17826>
- Upadhyia KK. Emergency contraception. Pediatrics. 2019; 144(6): e20193149. doi: 10.1542/peds.2019-3149.
- Sangsawang N, Sangsawang B, Wisarapun P. Emergency contraception in adolescences. J Med Health Sci. 2016; 45-54. Thai.
- World Health Organization. Emergency contraception [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2021 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/emergency-contraception>
- Wisarapun N, Sangsawang N, Sangsawang B. Comparison of knowledge, attitudes, awareness and characteristics of emergency contraceptive pill use in male adolescents. Journal of Nursing and Health Care. 2019; 37(1): 185-94. Thai.
- Hualthanom M, Thongnopakun S. Factors related to emergency contraceptive pill use based on the information-motivation-behavioral skills (IMB) model among female university students in Chonburi Province. JPMC. 2020; 37(4): 273-80. Thai.
- Yamane T. Statistics: An introductory analysis 2nd ed. New York: Harper and Row; 1967.
- Thato R. Nursing research: Concepts to application. 4th ed. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2018. Thai.
- Jumneansuk A, Arsa R, Detboon P, et al. Attitudes towards birth control among female student of university in Pathum Thani Province. VRU Research and Development J Sci and Tech. 2017; 12(3): 79-90. Thai.
- Williams BN, Jauk VC, Szychowski JM, et al. Adolescent emergency contraception usage, knowledge, and perception. Contraception. 2021; 103(2021): 361-6. doi: 10.1016/j.contraception.2021.01.003.
- Kraikitrat K, Buathala K, Boosaba W, et al. Family planning policy. JOMLD. 2022; 7(3): 368-79. Thai.

21. Shakya V, Ghimire N. Knowledge and attitude on emergency contraception among adolescent students of an urban school. *JPAHS*. 2020; 7(1): 149-55. doi: <https://doi.org/10.3126/jpahs.v7i1.28892>.
22. Sangsawang N, Sangsawang B, Wisarapun P. Attitude, awareness and characteristics of emergency contraceptive pill usage among adolescents. *J Med Health Sci*. 2016; 23(1): 15-25. Thai.
23. UNICEF Thailand. Situation analysis of adolescent pregnancy in Thailand [Internet]. Bangkok: UNICEF Thailand 2015 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://www.unicef.org/thailand/reports/situation-analysis-adolescent-pregnancy-thailand>
24. Chuchot R. The birth control campaign in adolescents: The roles of smart nurse 4.0. *JRTAN*. 2018; 19: 42-52. Thai.
25. Pensirirapa N. Teenage pregnancy problems and comprehensive sexuality education. *AJCPH*. 2021; 1-16. Thai.
26. American Academy of Pediatrics. When should teens use emergency contraception? [Internet]. Illinois: American Academy of Pediatrics; 2019 [cited 2023 May 16]. Available from: <https://www.healthychildren.org/English/ages-stages/teen/dating-sex/Pages/When-Should-Teens-Use-Emergency-Contraception.aspx>
27. Yingpaiboonsuk U. The guidance for model development of reproductive and sexual health services in the university. *KJN*. 2019; 26(1): 134-52. Thai.
28. Jiménez-Iglesias A, Moreno C, Garça-Moya I, et al. Prevalence of emergency contraceptive pill use among Spanish adolescent girls and their family and psychological profiles. *BMC Women's Health*. 2018; 18(67): 1-8. doi: 10.1186/s12905-018-0560-x.